

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [Lisääntynyt luovuuspääoma ja ymmärrys kulttuurin merkityksestä voivat uudistaa Suomea merkittävästi. Ihmisen ja luonnon hyvinvointia kannattaa tukea kestäväen kasvun kautta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kansalaisopistot ovat merkittävässä roolissa kulttuuripalvelujen tuottajina Suomessa. Ne tarjoavat vuosittain tuhansia kulttuuritapahtumia, kuten taidenäyttelyitä, konsertteja, teatteriesityksiä ja muita tapahtumia. Kansalaisopistot täydentävät kuntien tai toiminta-alueidensa kulttuuritarjontaa. Niiden merkitys korostuu erityisesti pienillä paikkakunnilla, joissa ei välttämättä ole muita kulttuuritoimijoita.

Kansalaisopistot edistävät kulttuurin saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta tarjoamalla matalan kynnyksen opiskelumahdollisuuksia ja kulttuuripalveluja kaikille kuntalaisille. Ne tukevat myös yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, mikä parantaa ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Lisäksi kansalaisopistot ovat tärkeitä toimijoita kulttuuri- ja taidekasvatuksessa. Ne tarjoavat monipuolisia kursseja ja koulutuksia, jotka tukevat elinikäistä oppimista ja kulttuurista kehittymistä.

Kansalais- ja työväenopistojen toiminta ulottuu kaikkien nykyisten kuntien alueelle. Yli 120 kansalaisopistossa järjestetään myös taiteen perusopetusta vapaana sivistystyönä annettavan taide- ja kulttuurikoulutuksen lisäksi. Esimerkiksi käsityönopeettajiksi opiskelevat tulevat kansalaisopistoihin hakemaan oppia jo kulttuuriperinnöksi muuttuneisiin käsityötaitoihin, joita ei enää muissa oppilaitoksissa opeteta.

Kansalaisopistot tarjoavat myös kädentaitojen ohjaajille työssäoppimispaikkoja tutkintojen suorittamisessa. Perinnetiedon ja -taidon ylläpitäminen ja tallentaminen ovat arvokasta kulttuuriperinnön säilyttämistä.

Kansalaisopistojen näkökulmasta poikkihallinnollisuus ja monialaisuus ovat tärkeitä aspekteja. Opistotoiminnan kautta voidaan kulttuurista vahvistumista tukea niin perusopetuksessa, toisella asteella kuin työelämäyhteistyössä.

Kulttuurihyvinvoinnin tuottajana kansalaisopistojen roolia ei voi liikaa korostaa. Suuri joukko kansalaisia pääsee kursseilla matalalla kynnyksellä tekijän rooliin ja täten oppimaan, voimaantumaan ja vaikuttamaan kulttuurin voimasta. Kulttuurisen ymmärryksen lisääntyminen koskee kansalaisopistojen toiminnassa muutakin kuin selkeitä kulttuurisisältöjä. Esimerkiksi kielikurssit, etniset ruokakurssit tai vaikkapa luennot lisäävät ymmärrystä vieraista kulttuureista ja vahvistavat kotikansainvälisyyttä.

Kansalaisopistoilla on merkittävä rooli kulttuuriammattilaisten toimeentulon vahvistamisessa. Ne tarjoavat työpaikkoja taiteilijoille (tuntiopettajina) oman erikoisosaamisen jakamisessa ja kulttuurisen toiminnan levittämisessä ja jalkauttamisessa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kansalaisopistojen liitto kannattaa ajatusta erillisen toimeenpanosuunnitelman laatimisesta ja siihen sisältyvien mittareiden asettamisesta selontekoa jalkauttamaan. Saavutetuista tuloksista viestimisen olisi hyvä olla mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää. Olisi tärkeää avata selonteon jalkauttamiseen liittyvät vastuut. Millainen kulttuuripoliittinen tahtotila konkreettisille toimille on?

Elinikäinen taidesuhte tarvitaan, jotta kulttuuripoliittiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Omaehtoinen kulttuuritoiminta vaatii ensin elinikäisen taidesuhteen syntymisen, ja toisaalta omaehtoinen kulttuuriharrastamiseen osallistuminen vahvistaa elinikäisen taidesuhteen syntymistä.

Kansalaisopistot tavoittavat kaikenikäiset ja vahvasti myös heikommassa asemassa olevat, jolloin edistetään elinikäisen taidesuhteen syntymistä kaikissa elämänvaiheissa. Elinikäinen taidesuhde voi syntyä missä elämänvaiheessa tahansa.

Selonteosta hyppää silmään rahoitusosuus, jossa nostetaan yksityistä, säätiöiden ja EU:n rahoitusta. Kansalaisopiston osalta yksityisen rahoituksen saaminen on vähintäänkin haasteellista. Opiskelijoiden maksuosuuksien lisääminen ei myöskään ole toimiva keino, koska se ei edistä tasa-arvoa tai saavutettavuutta.

On syytä korostaa kansalaisopistojen roolia kuntien kulttuuripalvelujen tuottajana (usein kunnan ainoa kulttuuritoimija). Opisto tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuksia kuntalaisille osallistua omalla paikkakunnalla tai lähikunnassa maksuttomiin tai edullisiin tanssi- ja teatteriesityksiin, taito- ja taideaineiden näyttelyihin, konsertteihin jne. Esiintymisen lisäksi yleisönä oleminen on arvokas kulttuurinen kokemus monelle erityisesti maaseudulla, josta on pitkä matka konsertti- tai teatterisaleihin. Lähipalvelut rohkaisevat myös itse opiskelemaan ja tekemään taidetta. Taiteen perusopetuksen opinnoista voi löytyä polku ammatillisiin ja korkea-asteen taiteen opintoihin.

Nuottanen Jaana
Kansalaisopistojen liitto KoL